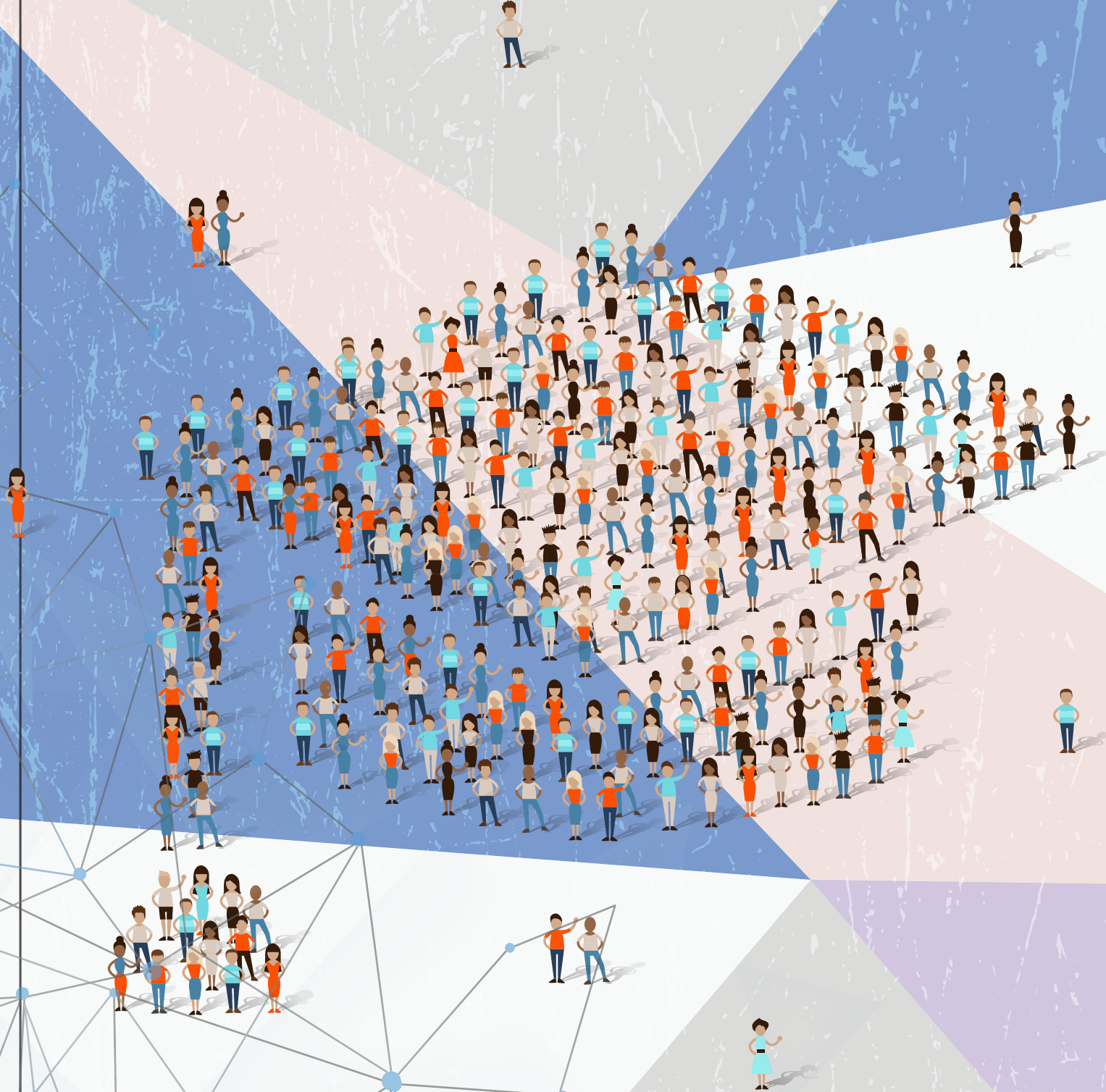

ATIC

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

ATILIM ÜNİVERSİTESİ

KÜNYE / MASTHEAD

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
EDITOR IN CHIEF

Utku Cenân YILDIRIM

GENEL YAYIN YÖNETMENİ YARDIMCISI
ASISTANT OF EDITOR IN CHIEF

Elif Ece ARPAÇ

TÜRKÇE EDİTÖR - REDAKTÖR VE DERGİ YAZMANI
TURKISH EDITOR-REDACTOR AND AUTHOR

Yağmur TAŞDEMİR

İNGİLİZCE REDAKTÖR
ENGLISH REDACTOR

Oktay TÜRÜ

ÇEVİRİ
TRANSLATION

Özgür OZAN
Elif Ece ARPAÇ
Oktay TÜRÜ
Muhammed BEYOĞLU

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

4-

ESİR ÜNİFORMASI / ريسألألةدب - ظوفحم بيچن

Kaynak Metin Yazarı / Author: Necip Mahfuz

Türkçe Çeviri / Turkish Translation: Muhammed Beyoğlu (Gazi Üniversitesi-Arapça Öğretmenliği)

7-

KOKU / SMELL

Yazar / Author: Psikolog Halil İbrahim Güven (Yakın Doğu Üniversitesi- Klinik Psikoloji Bölümü Yüksek Lisans)

Çeviri / Translation: Oktay Türdü

11-

AYNA AYNA / MIRROR MIRROR ON THE WALL!

Yazar / Author: Ufuk Koşar (Atılım Üniversitesi - Psikoloji)

Çeviri / Translation: Elif Ece Arpaç

15-

TANZİMAT EDEBİYATININ ÇOĞULDİZGE KURAMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ / A BRIEF ENQUIRY INTO THE TURKISH TANZİMAT LITERATURE FROM THE PERSPECTIVE OF POLYSYSTEM THEORY

Yazar/ Author: Hilal Adbay (Kırıkkale Üniversitesi-İngilizce Mütercim-Tercümanlık)

Çeviri / Translation: Özgür Özcan

NECİP MAHFUZ ESİR ÜNİFORMASI

Zekazik tren istasyonuna trenin gelişi vakti yaklaşırken ilk koşuşanlardan biri sigara satıcısı Cahşa olurdu. Bu istasyon onun için ekmek kapısıydı, tecrübeli küçük gözleriyle müşteri avlamak için benzersiz bir canlılıkla peronda dolaşırdı. Mesleği sorulsaydı Cahşa'ya, belki de hiddetle lanetlerdi mesleğini. Çünkü o da insanların birçoğu gibi yaşamaktan usanmıştı ve talihine kızgındı. Seçme şansı ol- saydı kesinlikle zengin birinin şoförü olmak isterdi, işte o zaman efendiler gibi giyinir, onların yemeklerinden yerdi. Yaz ve kış seçkin yerlerde efendisine eşlik ederdi ve ekmek peşindeki mücadelesi daha meşakkatsiz ve eğlenceli olurdu. Bir gün Gurr'un bir memur hizmetçisi olan Nebevi- ye'ye iliştiğini ve kendine güvenerek konuşmaya çalıştığını gördüğü günden beri bu işi tercih etmesinin özel ve saklı gerekçeleri vardı. Zaten başka bir gün Gurr'u Nebeviye'ye sevinçle "Yakında yüzükle geleceğim!" derken duymuştu. Kızın işveyle gülümsediğini, düzeltiyormuş gibi yapar- ak başından çarşafının bir ucunu kaldırdığını ve Gurr'a özenle yağlanmış kömür karası saçlarını göstermek iste- diğini görmüştü. Görmüştü ya bunu, kıskançlıktan yüreği ateş saçan bir kora dönüşmüştü, Nebeviye'nin kara gözleri Cahşa'ya acı veriyordu.

Cahşa onu yakın takibe almıştı, gidiş ve gelişlerinde kend- ini gösteriyordu. Öyle ki bir çıkmaz sokakta onunla yalnız kaldıkları zaman kızın kulağına Gurr'un "Yakında yüzükle geleceğim!" sözünü tekrarlamıştı. Fakat Nebeviye başını çevirip kaşlarını çatmış ve onu aşağılayarak "Sen önce kendine iyi bir ayakkabı al!" demişti. Bunun üzerine Cahşa gizlenemeyecek kadar çarpık devetabanı gibi ayaklarına, sonra kirli elbisesine ve tozlu şapkasına bakıp "Kötü tali- himin sebebi işte bu" demişti.

Gurr'u ve işini kıskanıyor, o işi istiyordu. Ama umutları onu işinden alıkoymuyor, acılarını hayalleriyle görmezden geli- yordu.

O akşam tablasını sırtlamış gelenleri gözleyerek Zekazik istasyonunun yolunu tuttu. Ufka baktı ve trenin belli belir- siz bir toz bulutu misali gelmekte olduğunu gördü.

Tren yaklaştıkça yaklaşıyor, vagonları belirginleşiyor, gürültüsü artıyordu. Sonra istasyonun bir peronunda dur- du. Cahşa birbirine kenetlenmiş vagonlara doğru koştu, kapılarda silahlı muhafızlar ve pencereden dışarı bakan yabancı yüzler gördü. Kim olduklarını birbirlerine soran halktan, onların hesap edilmedik şekilde düşmanlarının eline düşen İtalyan esirler olduğunu ve esir kampına götürüldüklerini duydu.

Cahşa şaşkın bir şekilde duraksadı ve bakışlarını esirlerin

نجيب محفوظ - بدلة الأسير

كان (جحشة) بائع السجائر أول السابقين إلى محطة الرقازيق حين اقترب ميعاد قدوم القطار وكان يعد المحطة بحق سوقه النافقة، فيمضي على الإقرب في نشاط منقطع النظر يتصيد الزبائن بعينه الصغيرتين الخبرتين. ولعل (جحشة) لو سئل عن مهنته للعنها شر لعنة. لأنه كغالبية الناس برم بحياته، ساخط على حظه. ولعله لو ملك حرية الاختيار لآثر أن يكون سائق سيارة أحد الأعيان، فيرتدي لباس الأفندية، ويأكل من طعام ألبك، ويرافقه إلى الأماكن المختارة في الصيف والشتاء، مؤثراً من أعمال الكفاح في سبيل القوت ما هو أدنى إلى التسلية والملهاة. على أنه كانت له أسبابه الخاصة ودواعيه الخفية لإيثار هذا العمل وتمنيه من يوم أن رأى الغر -سائق أحد الأعيان- يتعرض للفتاة نبوية خادم المأمور في الطريق ويغازلها بجسارة وثقة، بل سمعه مرة يقول لها وهو يفرك يديه حبوراً: (سأتي قريباً ومعني الخاتم) ورأى الفتاة تبتسم في دلال وترفع طرف الملاءة عن رأسها كأنها تسويها، والحقيقة أنها أرادت أن تبدي عن شعرها الفاحم المدهون بالزيت... رأى ذلك فالتهب قلبه وأحس الغيرة تنهشه نهشاً موجعاً. وكان به من عينها السوداوين أوجاع وأمراض. وكان يتبعها عن كثب ويقطع عليها السبيل في الذهاب والإياب، حتى إذا حلا بها في عطفة أعاد على أذنيها ما قاله لها الغر: (سأتي قريباً ومعني الخاتم)، ولكنها لوت عنه رأسها وقطبت جبينها وقالت له باحتقار: (هات لك قبقاب أحسن). فنظر إلى قدميه الخليطين كأنهما بطنا بخفي جمل، وجلبابه القدر، وطاقيته المعفرة وقال: (هذا سبب شقائي وأقول نجمي). ونفس على (الغر) عمله وتمناه... على أن آماله لم تقطعه عن مهنته، فتأبر على كده قانعاً من آماله بالأحلام. وقصد في ذلك الأصيل إلى محطة الرقازيق يحمل صندوقه. وينتظر القطار القادم.

ونظر إلى الأفق فرأى القطار قادماً من بعد كأنه سحابة دخان، وما زال يدنو ويقترب وتتميز أجزاءه ويتصاعد ضجيجها حتى وقف على أفربز المحطة... وهرع (جحشة) إلى العربات المتراصة، فرأى -لدهشته- على الأبواب حراساً مسلحين، ووجوهاً غريبة تط من النوافذ بأعين ذاهلة منكسرة. وتساءل الخلق: فليل لهم بأن هؤلاء أسرى الإيطاليين الذين تساقطوا بين أيدي عدوهم بغير حساب. وإنهم يساقون الآن إلى المعتقلات.

فوقف (جحشة) متحيراً بقلب عينيه في الوجوه المغبرة؛ ثم أدركته الكآبة لأنه أيقن أن تلك الوجوه المغبرة؛ ثم أدركته الكآبة لأنه أيقن أن تلك الوجوه الشاحبة الغارقة في البؤس والفقر لن يكون في وسعها إشباع نهمها من سجائر... ووجدتهم يلتمسون صندوقه بشراهة وجوع فألقى عليهم نظرة سخط واحتقار وهم أن يوليهم ظهره ويعود من حيث أتى. ولكنه سمع صوتاً يصبح به العربية بلهجة إفرنجية قائلاً (سجائر) فحدجه بنظرة دهشة وريبة ثم فرك سبابته بإبهامه: أي تقود. ففهم الجندي وأوماً له برأسه فاقترب محاذراً

solgun yüzüne çevirdi, sonra fakirlik ve sefaletten solgunlaşmış o yüzleri sigaralarıyla asla doyuramayacağını anladığında içini bir sıkıntı bastı.

Esirlerin tabakasına iştahlı ve aç gözlerle baktığını fark etti. Onlara öfke dolu bakışlarla karşılık verdi. Arkasını dönüp gitmeye niyetlendiği sırada Frenk aksanıyla “Sigara!” diyen bir ses duydu. Cahşa ona şaşkın ve kuşkululu bir bakış attı, ardından parayı kastederek baş parmağını işaret parmağına sürttü. Asker anladığını belirterek başını salladı, yaklaştı ve Cahşa’ya uzanamayacağı bir mesafede durdu. Ceketini yavaşça çıkardı ve elinde sallayarak “İşte benim param bu!” dedi.

Cahşa şaşkınlık ve istek arasında sarı düğmeli kül rengi ceketini süzdü. Kalbi çarptı, ama o kandırılmaya niyetli değildi, İtalyan askerinin hırsına kurban gitmektense gizlemeliydi duygularını. Cahşa sakince bir paket sigara gösterdi ve ceketini almak için elini uzattı. Asker kaşlarını çatı ve “Bu ceket için bir paket mi? On paket ver!” diye bağırdı.

Cahşa tedirgin bir şekilde elini geri çekti ve ceketini almak için çırpınan nefisini dizginledi. Neredeyse yolunu değiştirecekti ki asker arkasından bağırdı “Uygun sayıda ver, dokuz ya da sekiz!” Cahşa inat ve kararlılıkla kafasını salladı. Bunun üzerine asker “O halde yedi tane ver” dedi.

Fakat Cahşa yine az önceki gibi başını salladı. Asker Cahşa’nın gideceğini düşününce altı pakete kanaat etti, ardından beşe indi. Cahşa üzgün olduğunu ifade ederek banklara oturdu. Çılgına dönen asker “Tamam gel! Dörde de razıyım.” dedi.

Cahşa’nın aklı buna da yatmadı. Kabul etmediğini anlatmak için bir sigara yaktı. Nispet yaparcasına sakın ve keyifli bir şekilde tütürmeye başladı. Asker bunu görünce hiddetlendi, sanki hayattaki tek amacı sigaralara sahip olmaktı. İsteğini üçe sonra da ikiye indirdi.

Cahşa hâlâ oturuyor, sigarasını içiyor ve içinde bir alev gibi yanan o cekete sahip olma arzusunu söndürmeye çalışıyordu. Asker iki pakete inince Cahşa istemsizce askerin de fark ettiği bir hareket yaptı. Bunu fark eden asker ceketini eliyle uzatarak “Getir!” dedi.

Cahşa kalkıp ceketini almak için kendini daha fazla tutamadı. Trene yaklaştı ve askere iki paket verdi. Amacına

ووقف على بعد لا تبلغه يد الجندي. فخلع الجندي جاكته بهدوء وقال له وهو يلوح بها: (هذه نقودي) فتعجب جحشة وتفرس في الجاكته الرمادية ذات الأزرار الصفراء بين الدهشة والطمع. ووجب قلبه، ولكنه لم يكن ساذجاً أو مغفلاً، فأخفى ما قام بنفسه أن يقع فريسة جشع الإيطالي، وأبرز في هدوء ظاهري علبة سجاثر، ومد يده ليأخذ الجاكته. فقطب الجندي جبينه وصاح به (علبة واحدة بجاكته؟ هات عشرة) فذعر جحشة وتراجع إلى الوراء، وقد غاض طعمه، وأوشك أن يأخذ في غير السبيل. فصاح به الجندي (أعطني عدداً مناسباً... تسعاً... أو ثمانية) فهز الشاب رأسه بعناد. فقال الجندي: (إذاً سبعة...) ولكنه هز رأسه كما فعل في الأولى، وتظاهر بأنه يعترم المسير فقنع الجندي بست ثم هبط إلى خمس. فلوح جحشة بيده متظاهراً باليأس، وتراجع إلى المقعد وجلس، فصاح به الجند المجنون: (تعال... رضيت بأربع...)

فلم يلق إليه بالاً؛ وليدله على عدم اكتراثه أشعل سيجارة ومضى يدخن في تلوذ وهدوء. فثارت ثائرة الجندي وأهاجه الغضب، وبدا وكأن ليس له غاية في الوجود سوى الاستيلاء على سجاثر، فهبط بطلبه إلى ثلاث ثم إلى اثنتين. ولبث جحشة جالساً يغالب اضطرام عواطفه وأوجاع طعمه ولما نزل الجندي إلى اثنتين أبدى حركة بغير حركة إرادة رآها الجندي. فقال له وهو يمد بالجاكته: (هات) فلم ير بداً من النهوض ودنا من القطار حتى أخذ الجاكته، وأعطى الجندي العلتين. وتفرس الجاكته بعين جذلة راضية، وقد لاحت على شفثيه ابتسامة ظفر. ووضع الصندوق على المقعد وارتدى الجاكته، وزرهما. فبدت فضفاضة ولكنه لم يعن بذلك وتاه عجباً وسروراً واسترد صندوقه. وأخذ يقطع الإفريز فخوراً طروباً. وارتسمت لعينيه صورة نبوية في ملاءتها

اللف فقال متمتماً: لو تراني الآن! نعم لن تتجافاني بعد اليوم ولن تلوي وجهها عن احتقاراً. ولن يجد الغر ما يفخر به علي. ولكنه ذكر أن الغر يرتدي بذلة كاملة لا جاكته مفردة فكيف السبيل إلى البنطلون. وفكر ملياً. وألقى على رؤوس الأسرى المطلة من نوافذ القطار نظرة ذات معنى. ولعب الطمع بقلبه من جديد فاضطربت نفسه بعد أن أوشكت أن تستقر. ودلف إلى القطار ونادى بجرأة: (سجاثر. سجاثر. العلبة بمنطلون لمن ليس معه نقود. العلبة بمنطلون) وأعاد نداءه مثني وثلاثاً، وخشي أن يغيب عن الإفهام مقصده فمضى يومئ إلى الجاكته التي يرتديها ويلوح بعلبة سجاثر. ولكنه إيمائه الأثر المرجو فلم يتردد جندي أن يهم بخلع جاكته ولكنه سارع نحوه وأوماً إليه أن يتمهل، ثم أشار إلى بنطلونه يعني أن ذلك بغيته؛ وهز الجندي منكبيه باستهانة وخلع البنطلون وتم التبادل. وقبضت يد جحشة على البنطلون بقوة يكاد أن يطير من الفرح، وتقهر إلى مكانه

ulaşmanın hazzıyla ceketini süzdü ve dudaklarında zafer tebessümünü belirdi.

Tablasını oturağın üzerine koydu ve ceketini giydi, düğmelerini ilikledi. Ceketin üzerine bol gelmesini umursamadı, sevinçten ne yapacağını bilmiyordu, tablasını aldı ve hava atarak peronda yürümeye başladı.

Yürürken aklına sarma başörtüsüyle Nebeviye'nin sureti geldi ve "Keşke beni şimdi görse, evet! Bu günden sonra benden uzak durmayacak ve beni hakir görüp yüzünü çevirmeyecek... Gurr'un da bana karşı övüneceği bir şey kalmayacak!" diye mırıldandı. Fakat Gurr'un sadece bir ceket değil, takım elbise giydiğini hatırladı. Pantolonu nasıl bulabilirdi?

Biraz düşündü. Trenin penceresinden kafalarını uzatmış esirlere anlamlı anlamlı baktı, arzuları içinde yeniden kıpırdadı. Neredeyse sönmek üzere olan nefsinin ateşi tekrar parladı, trene yönelerek cesaretle "Sigara, sigara, bir pantolona bir sigara!" diye bağırdı.

Bu sözleri iki üç defa tekrarladı, amacının anlaşıl-mamasından korktu, giydiği ceketini işaret ederek sigara paketini elinde sallamaya başladı. Bu işareti istediği me-sajı verdi. O sırada bir asker tereddüt etmeden ceketini çıkardı, Cahşa ona acele etmesini işaret etti ve pantolonu göstererek amacının o olduğunu anlattı. Asker önem-siz olduğunu göstermek için omuzlarını silkti ve panto-lonunu çıkardı. Böylece takas tamamlanmış oldu. Cahşa hırsla pantolonu kaptı ve ilk durduğu yere döndü, panto-lonu giymeyi bir dakikadan az sürede tamamladı ve tam bir İtalyan askeri oldu.

Acaba eksik olan neydi? Aslında üzücü olan askerlerin şap-ka takmamalarıydı. Fakat ayaklarında ayakkabıları vardı. Tablasını aldı ve trene koştu, hayatını mahveden Gurr ile eşit olması için bir ayakkabı bulması şarttı "Sigara, sigara... Bir ayakkabıya bir sigara!" diye bağırdı. Anlaşıl-mak için önceden yaptığı gibi işareti kullandı, fakat yeni alıcı bu-lamadan trenin kalkış düdüğü çalmış, bütün muhafızları harekete geçiren bir sarsıntı olmuştu. Karanlık bulutlar istasyonun etrafını kaplıyor ve gecenin hayırdan yoksun-luğu kar gibi yere iniyordu. Cahşa büyük bir üzüntüyle durdu, gözleri keder ve öfkeyle bakıyordu. Tren hareket etmeye başlayınca ön vagonlardan bir muhafız onu gördü. Muhafızın yüzünde kızgınlık belirdi ve ona önce İngilizce sonra da İtalyanca olarak "Trene bin çabuk! Binsene esir!" diye bağırdı fakat Cahşa söylenenleri anlamadı. Onun ul-aşamayacağına emin olduğu bir uzaklıktan alay ederek muhafızın hareketlerini taklit etmeye başladı.

Tren yavaş yavaş yol alırken muhafız ona tekrar bağırdı "Seni uyarıyorum, haydi bin!"

Cahşa onunla dalga geçerek dudaklarını büzdü, ona ar-kasını döndü ve ağır ağır yürümeye başladı. Muhafız sol

الأول وأخذ يرتدي البنطلون وانتهى في أقل من دقيقة فصار جندياً إيطالياً كاملاً... ترى هل ينقصه شيء؟... المؤسف حقاً أن هؤلاء الأسرى لا يغطون رؤوسهم بالطرايش... ولكنهم يضعون أقدامهم في أحذية... ولا غنى عن حذاء ليتساوى بالغر الذي يكرب حياته. وحمل صندوقه وهرع إلى القطار وهو يصرخ (سجائر... العلبه بحذاء... العلبه بحذاء). واستعان على التفاهم بالإشارة كما فعل في المرة الأولى. ولكنه قبل أن يظفر بزبون جديد أذنت صفارة القطار بالمسير. فتمخضت عن موجة نشاط شملت الحراس جميعاً. وكانت سحائب الظلام تغطي جوانب المحطة، وطائر الليل يحلق في الفضاء، فتوقف حشدة وفي نفسه لوعة، وفي عينيه نظرة الليل يحلق في الفضاء، فتوقف حشدة وفي نفسه لوعة، وفي عينيه نظرة حسرة وغيط. ولما أخذ القطار يتحرك لمح حارس في عربة أمامية فبدا على وجهه الغضب وصاح به

elini tehditkâr bir şekilde sıktı, tüfeğini arkasında olanlardan habersiz yürüyen gence doğrulttu ve tetiğe bastı. Merminin sesi kulakları sağır edercesine yankılandı, ardından acı dolu bir çığlık koptu. Cahşa'nın vücudu donakaldı, tablası elinden düştü. Sigara ve kibrit kutuları etrafa dağıldı. Cahşa, hareketsiz bir beden olarak yüzüstü yere devrildi.

KOKU

Gözlerimizi kapatabilir, kulaklarımızı tıkayabilir, bir şeyin tadına bakmamayı ve dokunmamayı tercih edebiliriz ancak koku içimize çektiğimiz her nefesin bir parçasıdır.

Herhangi bir kokuyu duyduğumuzda acı veya tatlı anılar gelir hepimizin aklına. Koku, bir olayı ya da mekanı tekrar yaşatabilir, eski bir sevgiliyi anımsatabilir, bizi daha mutlu hissettirebilir, bir yerde uzun süre kalmamızı sağlayabilir veya tam tersine çabuk uzaklaşmamıza sebep olabilir, bir iki saniye içinde bizleri yıllar öncesine götürebilir. Bunları yaşamamızın tek bir nedeni vardır 'koku'!

Koku üzerine şiirler yazılmış, şarkılar bestelenmiş, günümüzde kitaplar yazılmış ve bu kitaplar sinemaya uyarlanmıştır.

Peki, nedir bu koku? Koku, maddelerin havaya yaymış oldukları uçucu, kimyasal moleküllerdir. Havada dağılmış olan moleküllerin duyumsanması ise koku almadır. Koku alma denilince akla ilk gelen burun olmasına rağmen, koku almanın sadece %5'lik kısmı burunda gerçekleşir, geriye kalan kısmı ise beyinde gerçekleşmektedir (bargello.com, b.t.). Kokuların insan üzerine etkisi tarihin en eski dönemlerinden beri bilinmektedir. İlk olarak koku, kokulu yağlar, tütsü ile birlikte dini törenlerde ve ayinlerde kullanılmıştır. Maksudı törende hazır

Şekil.1 Freak Illamasqua, İngiltere, 2009
Figure 1 Freak Illamasqua, England, 2009

الإنجليزية ثم بالإيطالية (اصعد بسرعة. اصعد أيها الأسير) فلم يفهم جحشة ما يقول وأراد أن ينفس عن صدره فجعل يقلده في حركاته مستهزئاً به مطمئناً إلى بعهد عن متناول يده. فصاح به الحارس مرة أخرى والقطار يتعد رويداً رويداً (إصعد، إني أحذرك، اصعد) فزَم جحشة شفتيه احتقاراً وولاه ظهره وهم بالمسير؛ فكور الحارس قبضة يسره مهدداً وصوب بندقيته نحو الشاب الغافل... وأطلق النار. ودوي عذيف الرصاصة يصم الآذان وأعقبها

SMELL

We can close our eyes, we can deafen ourselves, we can prefer not to taste or touch something but our sense of smell is active with every breath.

When we smell anything, painful or sweet memories instantly come to our minds. Smell can allow us to experience an event or place again, reminds us of an old lover, make us feel happier, allow us to stay somewhere for a long time or a short time. The only reason we have these experiences is because of smell.

There are poems written about smells, songs composed about smells, and in our day books are written about smells that are adapted to film.

What is this thing we call smell? Smells are volatile chemical molecules released by substances that are floating around in the air. The molecules scattered across the air is the reason for our sense of smell. Although when talking about smell the nose comes to mind, in actuality the process of smell in the nose is only 5% of the whole ordeal and the rest happens in the brain. The effects of smell on humanity have been known since the ancient times. Scents were firstly used in oils and as incense in religious ceremonies. Its purpose was to make people that attend

the ceremony enter different states of consciousness and therefore please the gods.

The effects of scent are both psychological and physiological. For this reason, it is impossible to measure smell objectively and analytically. The sense of smell changes in

bulunan kişileri farklı şuur halleri içine sokup, Tanrıları memnun etmektedir. (slyperfume.com, b.t.).

Kokunun etkisi, hem psikolojik hem de fizyolojiktir. Bu nedenle kokunun objektif ve analitik olarak ölçülmesi imkansızdır. Koku hissi tamamen kişisel özelliklere göre değişir, kokuya verilen tepki cinsiyet, yaş, sağlık durumu gibi nedenlere bağlı olarak değişmektedir. Bu nedenle beynimizi etkileyen en önemli organımız burnumuzdur. Kokular zihnimizi harekete geçirdiği gibi aynı zamanda bilinçli olarak farkına varmadan bazı istek ve davranışlarda bulunmamıza da neden olur (wikipedia.com, b.t.).

Günümüzde kokuyu ifade eden sözcük parfümdür. Parfüm, Latince kokulu duman anlamına gelen “perfumum” kelimesinden gelmektedir. Kokunun bu kadar etkili ve çarpıcı özelliklere sahip olması, insanların güzel kokular, parfümler üretmesine ve bu kokuları kullanmasına neden olmuştur. Parfüm üretiminde kullanılan ham maddeler, kimyasal ve doğal maddeler olarak iki grupta toplanmaktadır. Kimyasal maddeler, tümüyle organikdir ve alkol, aldehyt, keton, ester ve eteri içerir. Kimyasal maddeler kimya sanayisinde gelişmiş ülkelerde sentez yolu ile üretilir. Doğal maddeler, doğadaki tek bir kokulu bitkiden (menekşe, portakal, papatya gibi) ya da hayvansal salgılardan fiziki metot ile elde edilen uçucu ürünlerdir (bargello.com, b.t.).

Her parfümün tepesi, kalbi ve temeli olmak üzere üç temel noktası vardır. Hepsi de sonuç olarak bir bütünü oluşturur. Tepe kısmı, ilk izlenimi yaratan kısımdır. Tene uygulandıktan sonraki ilk on dakika içinde en uçucu esanslarını salar. Sonra, birkaç saat süreyle canlı kalan, parfümün esas teması yani kalbi gelir. Kalp genellikle çiçek esanslarından oluşur ve parfümün temelini belirler. Sonunda da temelde, birkaç gün sonra bile kalan, parfümün izi kalır, genellikle ağaç ve baharat esansları ile sağlanır (Perfume: The story of a murderer, 2006).

Çağdaş niteliklere sahip ve bilinen ilk parfüm 14.yüzyılda güzelliği ile ünlü Macar kraliçesine atfedilerek yapılmıştır. Parfümün gelişmesi ve hızlanması ise 16.yüzyılda olmuştur (Logilife.com, 2007). 15. ve 16.yüzyıllarda şehirlerin

accordance to personal characteristics, and the response to the smell varies depending on such factors like gender, age, and health. As a result of this, the most important organ that affects our brain is our nose. Similar to how odours make us think, smells can also make us unconsciously act or have desires. Today, the word that expresses smell is perfume. Perfume comes from the Latin word “perfumum” which means smelly smoke. The reason scents have such distinct and striking features is because people create wonderful scents and perfumes, and they use them. Raw materials used in perfume production can be split into two groups as chemical and natural materials. Chemical materials are fully organic and contain alcohol, aldehyde, ketone, ester and ether. Chemical materials are produced and synthesised in countries that have a developed chemical industry. Natural materials are volatile products obtained physically from a single odoriferous plant (such as violet, orange, chamomile) or animal secretions in nature.

Each perfume has three main parts: the hill, the heart and the base. All of them form a single item. The top part is what creates the first impression. After application it releases the most volatile essences in the first ten minutes. Then after a few minutes, the next and main part of the perfume takes action. This part usually contains flower essences and sets the foundation of the perfume. It stays on with the help of tree and spice essences.

The first known perfume with contemporary qualities was made in the 14th century for a famous Hungarian queen. The perfume industry accelerated in its expansion in the 16th century. In the 15th and 16th centuries, cities smelled unimaginably bad of which Paris smelt the worst. This was because in those days, Paris was the biggest city in Europe. As a result of this, Paris experienced the biggest expansion in the perfume industry.

It is beneficial to talk about the benefits and harms of perfume before talking about its importance in a person's life. Perfume creates skin and fungus formations alongside staining clothes. However, perfume is heavily used because of its benefits like activating feelings, stimulating passion, removing stress, attracting attention, and creating an image or enhancing it.

The effect of perfume on human beings is so great that it is the reason of the birth of this industry. A large amount of funding is allocated to research and development on this topic. These developments have led to the creation of many different steps like from the perfume being inserted inside the bottle, advertisement of the perfume and many more.

The development of perfume bottles was especially prevalent in the 19th century with the glass art of the Venetians and the industrial age of England. Nowadays, perfume

üzerinde bugünkü modern insanın hayal bile edemeyeceği pis bir koku hüküm sürmekteydi ve doğal olarak bu kokunun en belirgin olduğu şehir Paris'ti. Çünkü o sıralarda Paris, Avrupa'nın en büyük şehriydi. Bu yüzden parfümün gelişimi ve hızlanması en fazla olan yerdir Paris. (Perfume: The story of a murderer, 2006).

Parfümün insan hayatındaki önemine başlamadan önce fayda ve zararlarından bahsetmekte yarar vardır. Parfüm, deri ve mantar oluşumuna sebebiyet vermesinin yanında kıyafetlere sıkılması durumunda leke oluşmasına neden olur. Ancak parfüm, duyguları harekete geçirme, sevgi ve ona bağlı erotizme hazırlama, tutkuyu uyandırma, stresten arındırma, dikkat çekme, görünen imajı kuvvetlendirme ya da arzu edilen şekilde bir imaj yaratma, kullama yapma gibi faydaları nedeniyle yoğun bir şekilde kullanılmaktadır.

Parfümün insan üzerindeki etkisi o kadar fazladır ki bu büyük bir endüstrinin doğmasına neden olmuştur. Bu konuda araştırma ve geliştirmeye büyük miktarlarda ödenek ayrılmaktadır. Bu gelişmeler parfümün şişenin içine girmesinden, ambalajın göze hitap etmesine kadar birçok aşamanın oluşmasına neden olmuştur.

Parfüm şişelerinin gelişim süreci özellikle 19.yüzyılda Venediklilerin cam sanatı işçiliğiyle ve İngiltere'nin endüstri çağı ile birlikte günümüze kadar gelişim göstermeye başlamıştır. Günümüzde parfüm şişelerinden adeta bir sanat eseri oluşturulmaktadır. Bu eserler, parfümün şişesinin kokunun temasına göre tasarlandığı izlenimi vermektedir. (cambolumu.anadolu.edu.tr, 2010).

Çekicilikte tasarım kadar parfümün uzun süre kalıcılığını koruması ve cilt ile uyum içinde olması da önemlidir. Hayatımızda önemli bir yer tutan parfümün terliyen vücuda sıkılması, vücutta mantar ve deri hastalıklarına neden olmaktadır. Bunun için parfümü kullanmadan önce tenin temiz ve kuru olması gerekmektedir. Parfümün taze kalmasına yardımcı olmak için, parfüm buzdolabında korunmalıdır. Böylece, soğuk hava parfümün taze kalmasını sağlayacaktır. Parfümler kokularını yaymak için sıcaklık, hareket gibi faktörlere ihtiyaç duyarlar. Bu

bottles are a work of art. These works give the impression that the perfume bottle is designed in accordance to the fragrance.

As important as the bottle's design, the perfume's lifespan and harmony with the skin is also important. Perfumes, which are valuable in our lives, are the cause of skin diseases and fungus on the body when sprayed while sweaty. Therefore, your skin must be clean and dry before applying perfume. To store the perfume properly and keep its smell, it should be placed in the fridge. The cold air allows the perfume to retain its smell for longer. Perfumes require factors such as temperature and motion to spread their smells. Due to this, some regions of the body are better to spray perfume on. For example, perfume sprayed on elbows, under knees, underarms, breasts, nape, ears, wrists, temples and neck last longer.

Şekil.2 Diesel-Loverdose EDP, İtalya, 2012

Perfume is seen as a sexual object in society, and the male-female relationship in perfume advertisements are a perfect example of this. When we look at the universal point of view, the scent is used to attract the opposite gender. Studies conducted in laboratories suggest that smell not only carries sexual energy but also affects emotions such as fear, excitement, enthusiasm and processes like imagination and creativity.

In the end, the perfume industry is developing alongside the development of new technologies in our time. In the 21st century, perfume bottles have become a spectacular work of art. Perfumes are not only used to suppress body odours but also to establish personalities. It seems that

nedenle parfüm sıkamak açısından vücudun bazı bölgeleri ayrıcalıklıdır. Örneğin dirsekler, diz içleri, koltuk altları, göğüs araları, ense, kulak arkaları, bilek içleri, şakaklar ve boyun daha uzun süre kokuyu yaymayı sağlamaktadır. (kisiyeozelkoku.com, b.t.).

*“İnsanların nerenize sarılmasını istiyorsanız parfümü or-
anuza sıkmalısınız.”*

(Chanel, 1948; akt; istabella.com, b.t.).

Parfüm, toplumda cinsel bir obje olarak görülmektedir ve parfüm reklamlarındaki kadın erkek ilişkisi bunun en güzel örneğidir. Evrensel bakış açısıyla baktığımızda kokunun karşı cinsi beğendirme amacı da vardır. Labo-
ratuvar koşullarında yapılan çalışmalar kokunun sadece cinsel enerjiyi harekete geçiren bir araç değil, aynı zaman-
da hayal gücünü etkileyip yaratıcılığı harekete geçiren coşku ve istek uyandıran, korku, heyecan gibi pek çok sayısız duyguyu da etkilediği vurgulanmaktadır (Çomoğ-
lu, 2012).

*“Parfüm bir kadının vazgeçilmez aksesuarıdır ve birisi
yanından uzaklaştığında, hatta yaşamından gittiğinde, ar-
dında bırakabileceği en önemli izdir.”*

(Chanel, 1948; akt; arxiv.sabah.com, 1999).

Sonuç olarak, günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle be-
raber parfüm endüstrisi de ilerlemektedir. 21.yüzyılda
parfüm şişeleri muhteşem birer sanat eseri halini almıştır.
Parfümler sadece vücut kokularını bastırmak için değil,
kişiliklerin altını çizmek içinde kullanılmaktadır. Görü-
nen o ki, parfüm çağdaş yaşamın vazgeçilmez
bir parçası haline gelmiştir. Hatıraları hapsedebilen
fotoğraflar vardır ama kokuyu hapsedebilecek hiçbir şey
yoktur.

perfume has become an indispensable part of modern
life. There are photographs that capture memories, but
there is nothing that can capture smells.

AYNA AYNA

Hepiniz eminim bu sözü bilirsiniz. Güzellğini kışkandığı üvey kızını ölüme gönderen ve onun yüreğini yemek isteyen merhametsiz kraliçe, güzel olduğuna bir türlü yeterince inanamayarak aynadan teyit bekler. Bu masalın çok ince bir noktası var ki, aynanın görevi sadece bizde olanı yansıtmaktır. Cevaplar kraliçenin benliğinin en derinlerinden gelir aslında. Kraliçe o kadar inanamaz ki güzel bir kadın olduğuna, her gün bıkmadan usanmadan aynaya sorar.

Pamuk Prenses'in ise güzelliğinin farkında bir umarsızlığı vardır. Aynaya veya hiç kimseye güzel olup olmadığını sormaz çünkü güzel olmadığına dair bir inancı yoktur. Kraliçe ise onun kalbini ister avcıdan. Kalp ise kadim kültürlerde cesareti, inancı, ruhun özünü simgeler. Kraliçenin istediği yalnızca Pamuk Prenses'in ölmesi değildir; onun kalbini, cesaretini, inancını alabilmektir.

Aynalara her gün en az bir kez bakarız, bazen bir kusuru ararken bazen arkadan araç gelip gelmediğini anlamak için. Ama ne zaman durup bir kere kendimize ve bize dokunarak geçmiş günlerin yüzümüzdeki, bakışlarımızdaki, ruhumuzdaki izlerini seyretmeye yönelik bakarız aynaya? Bakarken hep bir acelemiz vardır, belki de görmekten kaçtıklarımızı bize söyleyecek diye ürküntü ile bakar ve uzaklaşırız.

Geçen sene izlediğim modern şehir kadınları temalı bir Lübnan filminde aynaya seslenen bir şarkı vardı. Sözleri şöyleydi:

Aynam aynam
Sana hikayemi anlatacağım
Söylesene bana, kimimi ben?
Sen bensin, ben de sen.
Ne kadar büyürsen büyü

MIRROR MIRROR ON THE WALL!

I am sure that we all know this statement. The ruthless queen, who is jealous of the beauty of her stepdaughter, leave her stepdaughter to death, and wants to eat her heart, waits for confirmation, not believing that she is beautiful.

There is a very fine point in this fairy tale, the mirror's duty is to reflect only what we have.

The answers come from the innermost point of the queen's self. The queen does not believe so much that she is a beautiful woman, asking every day without being sick and tired.

Snow White does not care because she is aware of her own beauty. She does not ask if she is beautiful or not to anyone or to mirror because she knows she is beautiful. The queen asks the hunter for her heart. Heart symbolizes the courage, faith and core of the spirit in ancient cultures. The queen wants not only Snow White to die; she also wants her heart, her courage, her faith.

We look at the mirror at least once a day. Sometimes we look for a flaw, sometimes we want to see if the car comes from behind. But when do we stop and watch ourselves once in our lives, thinking about the impressions of our past on our faces, looks, and souls?

We always have a hurry to look at it. Maybe we are afraid that it will tell us what we try to escape from that is why we just glance.

I watched a Lebanese film last year, which is about modern city women. There was a song that calls out to the mirror. Its lyrics were like this:

Mirror oh mirror
I will tell you my story
Tell me, who am I?
I am yourself and you are mine.

Ne kadar değişirsen değiş
Benim gözümde hala altı yaşındasın
Aynam

Sana hikayemi anlatacağım
Bana onlardan daha zarif olduğumu söyle
Ve daha cilveli olduğumu söyle
Bak bana ve gördüklerini söyle
Aynam

Sana hikayemi anlatacağım
Neden saçlarım sarı değil
Kalçalarım küçük değil
Ve dudaklarım dolgun değil
Aynam

Sana hikayemi anlatacağım
Söyle bana
Nasıl küçültürüm onu
Ve nasıl güzelleşebilirim
Makyajla ve güzel kıyafetlerle
Aynam

Söyle bana kimim ben
Sen bensin, ben de sen
Ne kadar büyürsen büyü
Ne kadar değişirsen değiş
Gözümde hala altı yaşındasın
Aynam

Even if you got older and changed

You will always be 6 in my eyes

Oh mirror

I will tell you my story

Tell me that I am the most beautiful, the cutest one.

See me and don't see them

Oh mirror

I will tell you my story

My hair is not blond

My hips are not smaller

and my mouth is not bigger

Oh mirror

I will tell you my story

Tell me how am I?

Do I need to cut my fringe?

Do you think he will like my red lipstick?

with my evening dress

Oh mirror

Tell me who am I?

I am yourself and you are mine

Even if you got older and changed

You will always be 6 in my eyes

Oh mirror

Bu şarkı ve filmdeki bir karakter beni kadın bedeninin üzerinde toplumun kurduğu tahakkümü düşünmeye itti. Aynayı seyreden bir kadın var şarkıda (Neden erkek olduğunu düşünmedin diyenler için Arapça'da kadın ve erkek için kullanılan zamirler farklıdır.) ve bu kadın bir türlü kendini sevmiyor. Kalçalarını, dudaklarını, saçlarını sorguluyor, aynanın

cevabı ise net "Sen bensin, ben de sen". Kadın aynaya hikayesini anlatıyor, anlatılanlar ise yalnızca bir kadının değil, kadınların hikayesi. Aynaya söyle bana diyor kadın, bana başkaları nasıl olmam gerektiğini söylüyorsa öyle olduğumu söyle.

Bu şarkının şokundan sonra öğrendiğim ilginç bilgiler de üzerine tuz biber oldu. Yakın zamanda doğum yapmış bir arkadaşşıma, doğumdan sonra yapılan operasyon sebebi ile vajinasına dikiş atılmıştı. Bilmeyenler için açıklamak gerekirse doğumda bebeğin çıkışı zor oluyorsa vajinaya saat yedi yönünde bir makas atılır. Yaşadığı bu operasyonun hislerini engelleyip cinsel hayatını etkileyip etkilemeyeceğini merak etmiş ve doktoruna sormuştu. Doktorun cevabı ise "Merak etmeyin eskisine göre daha dar olacak şekilde diktim, eşiniz için daha iyi olacak." şeklinde olmuş. Neresinden tutsan elinde kalan bir cevap daha ama bazen bu cevapları yeni sorular sordurduğu için de sevmiyor değilim. Kör kesiklerimize tuz basıyor ne de olsa.

Öncelikle hasta hakları açısından etik değildi çünkü kişinin bedenine onun rızası olmaksızın yapılan bir müdahale söz konusu. Kişinin bedeni tamamen ona aittir. Rıza olmaksızın müdahale edilemez ve hatta kişinin tedaviyi reddetme hakkı bile vardır. Ancak doktorun burada düşündüğü ise erkeğin nasıl daha memnun olacağıymış(!)

This song and a character in the film made me to think about the pressure that the society has built on the women body.

There is a woman watching the mirror in the song (The pronouns for men and women are different in Arabic. This is for those who say why didn't you think it is a male.) and this woman does not like herself.

She is questioning her hips, her lips, her hair and the mirror's answer is clear "I am yourself and you are mine." The woman tells her story to the mirror. The story is not only about a woman, but about women. The woman says "Tell me, tell me that I look like in the way that how should I look like."

An interesting information that I learned spiced up my astonishment after the song. I have a friend that gave a birth in near future. Her vagina was sutured with an operation postnatally. For those who do not know, if it is difficult to get a baby out at birth, the vagina is sheared in clockwise direction. She wondered whether this operation would affect her sexual life by hindering her feelings. Thus, she asked her doctor. The doctor's answer is "Do not worry, it will be more narrower than the old one, it will be better for your partner." No matter how you slice it, this answer is not nice. However, sometimes I like these type of answers because they made me ask new questions to myself. After all, they rub salt in the wound.

First of all, it was not ethical in terms of patients' rights because it was an intervention to the body of a person without his or her consent. The body of an individual belongs to himself or herself. It can not be intervened without consent. Even the individual has the right to refuse treatment.

Bunun yanında kadın bedeninin metalaşması da söz konusu. Yani kadının cinselliği dahi salt erkeğin hazzı üzerinden şekilleniyor.

Estetik cerrahlar, diyetisyenler vs. genelde “kadınlara hitap eden” meslekler olarak adlandırılır ve “müşteri” kitlesinin onlar olduğunu söyler. Şikayetler anladığım kadarıyla sağlığın ötesinde şeyler ki müşteri olarak adlandırılıyorlar. Peki tüm erkekler Elf hanımı Galadriel soyundan mı geliyor da estetik bir dokunuşa pek ihtiyaç duymuyor? Hiç sanmıyorum. Büyüklerimiz genelde kadına neyin yakışıp neyin yakışmadığı üzerinde durur, erkeğe yakıştırılmayan tek şey ise herhangi bir kadınsı özelliktir.

Ne korkunç bir şey değil mi kendimizi biz sevmek isterken toplumun, bizim bu halde sevilmeyeceğimizi durup dinlenmeden söylemesi. Ancak çaresi yok mu? Elbette ki var. Dayanışmak ve en başta birbirimizi yaralamamak. En yakın çemberimizden başlamak, bize kendisi tarafından sorulmadığı sürece birinin görüntüsüne ait yorum yapmamak. Konuşmak, anlatmak, birbirimize destek olmak ve en başta kendimizi sevmek. En zor şeydir kendini, başkasıyla kıyaslamadan sevmek. Fakat başarıncada dünyadaki her şey daha güzel gözüküyor çünkü çok sevdiğim Ayşe Nilgün Arıt Hocam demişti ki, kendinizi bir kadeh gibi düşünün. Sizin içiniz neyle dolu olursa, sizden dışarıya o taşar.

Though the thought of the doctor was how the “men” would be more satisfied(!). Besides this, the commodification of the female body is also mentioned. In other words, even the sexuality of the woman is shaped by the pleasure of the man.

Plastic surgeons, dieticians etc. are generally referred to the females. It is known as the clientele are usually women of these occupational groups. As far as I understand, the complaints are beyond the health. That is why they are called “clientele”, not “patients”. Do all the men descended from the Galadriel and do not they need a sense of aesthetics? I don't think so. Our elders generally focuses on what is appropriate for women and what is not. The only thing that is not associated a man is any feminine feature. What a horrible thing, isn't it? When we try to embrace ourselves, the society constantly telling us that we will not be embraced in this way. Are there any solutions? Of course there are. Acting with solidarity and not hurting each other first and foremost. For instance, we can start with not commenting on someone's appearance unless he or she asked to do so. To talk, to tell, to support each other and at first, to embrace ourselves. The hardest thing is to embrace yourself without comparing yourself with someone else. However, if you could succeed it, everything in the world would start to seem more lovely. My precious master who is Mrs. Ayşe Nilgün Arıt said that: You consider yourself as a glass. Whatever you filled with, that will outflow from you.

TANZİMAT EDEBİYATININ ÇOĞULDİZGE KURAMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Itamar Even-Zohar çoğul dizge kuramının temelini 1978 yılında yayımladığı *The Position of Translated Literature Within the Literary Polysystem* başlıklı makalesinde oluşturmuştur. Burada Even-Zohar, çevirinin ulusal kültürlerin biçimlenmesinde önemli bir işleve sahip olduğunu belirtir ve çeviri edebiyatın ayrı bir edebi dizge olarak incelenmesi gerektiğini vurgular. Çeviri yazının merkez ya da çevresel konumda bulunması çoğuldizgenin özgül işleyiş koşullarına bağlıdır. Even-Zohar'a göre çeviri yazının merkeze yerleşmesi için üç koşul vardır. Bunlar bir ülkede edebiyat henüz çok yeniyse, edebiyat güçsüz durumdaysa ve edebiyatta dönüm noktaları, bunalımlar ya da yazınsal boşluklar yaşıyorsa. Çeviri yazının merkez konumda bulunması, etkin bir biçimde çoğuldizgenin merkezini biçimlendirmesi demektir. Bu da her eserin çevrilmemesi sadece saygın olan eserlerin yine saygın kişiler tarafından çevrilmesi demektir.

Tanzimat dönemi 19. yüzyılın ikinci yarısına denk gelmektedir. Döneme, Avrupa'nın çok büyük etkisi vardır. Özellikle Fransız İhtilali'nden sonra ortaya çıkan Milliyetçilik akımıyla Osmanlı'da da bir ulusal kimlik arayışı hakimdir. Tanzimat dönemi öncesinde Fars ve Arap edebiyatları dışında başka edebiyatlarla çok ilgilenilmiyordu. Edebiyat dönemlerine bakıldığında Tanzimat Edebiyatı genelde 'Divan ve Halk Edebiyatı' olarak iki farklı edebiyat geleneği taşır. Bu iki gelenek Even Zohar'ın Çoğuldizge Kuramı açısından değerlendirildiğinde saygın olan ve saygın olmayan yazın türlerindeki çevirilerin arasında alt-üst ilişkisi gösterdiği söylenebilir. 'Yüksek Zümre Edebiyatı ya da Saray Edebiyatı' olarak da bilinen Divan Edebiyatı; medrese eğitimi almış, saray çevresindeki kişilere ve yine aydınlar tarafından yazılan daha çok süslü bir dil kullanılan şiirlerin yazıldığı ve dolayısıyla çoğul dizgenin merkezinde yerini almıştı. Buna karşılık halkın zevkini karşılamak için ve Anadolu'da gelişip 'Orta Tabaka

A BRIEF ENQUIRY INTO THE TURKISH TANZİMAT LITERATURE FROM THE PERSPECTIVE OF POLYSYSTEM THEORY

Centred around his own paper *"The Position of Translated Literature Within the Literary Polysystem"* published in 1978, Itamar Even-Zohar has laid down the bases of Polysystem Theory. Zohar, herein, lays emphasis on translation's contribution on the formation of national cultures and stresses on the importance of treating translated literature as a discrete literary system on its own. Whether a central or peripheral position, translated literature's position is dependent on the proceeding conditions of polysystems. As Zohar postulates, there are 3 existing main prerequisites through which the translated literature proceeds to core. These preconditions include conditions like a newly emerging national literature, a relatively weak literature being at hand, cruces taking place or literary vacuums-crises occurring in the concerned national literature. The fact translated literature orbiting the core of the literature brings about the implication of translated literature itself effectively formalising the central structure. This, in turn, further implies a requisite not to translate each work and a need of translating merely well-regarded literary works again by respected persons themselves.

The emergence of Tanzimat Reform Era coincides with the second half of the 19th century. A considerable extent of European influence could be encountered during this period. Identity seeking can be said to have come to the fore in Ottoman Empire specifically entailing the emergence of nationalist thought of French Revolution. Literatures other than Persian and Arabic literature were not the focal points of the Ottoman literary world prior to Tanzimat Era. Investigating the Tanzimat Literature within the constraints of literary periods of Turkish literature one might see Tanzimat Literature being comprised of two disparate literary traditions –one being "Ottoman written literature" and the other, "Turkish folk literature". When examined under the umbrella of Polysystem Theory, these two traditions come to signify some sort of superior-subordinate interrelation as in the translations of well-regarded

Edebiyatı' olarak da bilinen ve daha çok sözlü bir şekilde yayılan Halk Edebiyatı ise daha çevrede kalmıştır. Even Zohar'a göre çeviri yazın belli koşullarda merkeze yerleşir. 19.yy sonlarına gelindiğinde divan şiiri artık yeni ürün üretemediği için durağanlaşmaya başladı ve o dönemde Avrupa edebiyatında yaygın olan düzyazı geleneğinden etkilenilmeye başladı. Böylece normal halka hitap eden (popüler) çeviri yazın da merkezi konuma geldi ve dolayısıyla yeni türler edebiyatımıza girmeye başladı.

Yeni türler çeviri yoluyla artık edebiyatımızda varlığını hissettirmeye başlamıştı. Bu dönemde, Batı şiirinden Türkçe'ye ilk çeviriyi İbrahim Şinasi yapmıştır. İbrahim Şinasi Tercüme-i Manzume adlı eserinde La Fontaine, Lamartine gibi Fransız şairlerin bazı şiirlerini aruz vezninin daha sade bir üslubunu kullanarak çevirmiştir. Münif Paşa, Fenelon ve Fontenelle'den derlediği felsefi diyaloglardan oluşan Muhaverat-ı Hikemiye adlı çevirisini sade bir dil kullanarak ve o dönem yeni bir tür olan düzyazı şeklinde çevirmiştir. Yusuf Kamil Paşa ise Fenelon'un Telemaque adlı romanını Terceme-i Telemak adıyla Türkçeye çevirmiştir. Yusuf Kamil Paşa'nın çeviri yazını liselerde derslerde kullanılmıştır. Bu çeviri eserler ve yeni çevirilen eserler o dönemde kurulan Bab-ı Ali, Tercüme Odası, Encümen-i Daniş ve Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye gazetelerde terfika şeklinde yayınlandı.

Sonuç olarak, normalde merkezde her ülkenin kendi saygın edebiyatı vardır ve çeviri daha çok çevresel konumdadır. Eğer çeviri eserler merkezi biçimlendiriyorsa bunun yukarıda bahsedildiği gibi üç sebebi vardır. Eğer bu üç sebepten biri varsa, çeviri o kültürde merkezi biçimlendiriyor demektir. Tanzimat dönemine bakıldığında, ilk bakışta sadece edebiyattaki durağanlık yüzünden çeviri yazın merkeze konuma geçmiş gibi görülmeye başlanmıştır. Örneğin, edebiyat gereken tüm dizgeleri üretemiyor. Halk Edebiyatı'nda sözlü edebiyatın yerine koyabilecek herhangi bir türü yok ya da Divan Edebiyatı'nda yeni türler üretilmiyor. Doğal olarak, yazılı edebiyat ve gazetelerdeki çevirilerle ve bunların kitaba dönüştürülmesiyle sözlü

and ill-regarded literary genres. Otherwise referred to as Ottoman high literature or Turkish-Ottoman palace literature, Divan poetry had been a literary tradition wherein a relatively more ornamental language is utilised in poems by renowned intellectuals of the time for persons studied in madrasahs and persons who have cordial relations with the court. Thereby, it eventually found its place in the core of the polysystem. Folk literature –elsewhere known as Turkish middle-stratum literature- which had emerged in Anatolia spreading through an oral channel, in return, had been left in the outer ranks of the systems. By the end of 19th century Divan poetry started to let-up due to its gradually decreasing reproductivity and the influence of prose genre from Europe came into play –thus orbiting the “popular” translated literary works in the core and letting new literary genres in.

From that point forward, new literary genres started to exert their presence in Turkish literature. İbrahim Şinasi came to be the first person to have translated the poems from European poetry world. Şinasi, in his poetry compendium Tercüme-i Manzume, had translated some of French poets' (La Fontaine, Lamartine, et cetera) works using a simplified version of aruz prosody. Münif Paşa has translated a series of philosophical dialogues of Fénelon and Fontenelle collecting them under the name Muhaverat-ı Hikemiye in the form of a prose. Yusuf Kamil Paşa, on the other hand, can be seen to have translated Fénelon's Les Aventures de Télémaque under the name Telemak. His translated works had been exercised in the lessons of high schools. All of these existing translations and newly-translated works had been serially published in the periodicals of a broad array of institutions such as Sublime Porte, Translation Chamber, Academy of Sciences and Ottoman Association of Science.

Conclusively, each country has its own well-regarded national literature in the core in general sense and translated works occupy relatively more peripheric flanks. If translated works formalise the core, such a case indicates that there are one or few of these aforementioned preconditions at issue. One might think that –for the Tanzimat Era Turkish literature case- the occupation of core by translat-

edebiyatın oluşturduğu boşluğu dolduruyor ve güçsüz konumda olmasını çeviriyle güçlendiriyor. Aynı zamanda yeni edebiyatlarda olduğu gibi yeni yazı biçimlerine ihtiyacı vardır çünkü Tanzimat Dönemi, bir yenilenme sürecidir. Harf inkılabıyla gelen büyük yenilenmeyle eskiyi bırakıp yerine biçimler geliştirmesi gerekiyordu. Bunu da çeviri yoluyla şiiri, romanı ve tiyatroyu kendi edebiyat dizgesine taşıyarak gerçekleştirdi. Tanzimat Dönemi'nde toplum tamamen buhrandaydı. Yeni nesil ve aydınlar yerleşik örnekleri istemiyordu çünkü Divan Edebiyatı'nın sadece saray çevresine hitap etmesi bunun yanında Halk Edebiyatı'nın sözlü olması ve halkın eğitimsizliği bu durağanlığı giderme çabasıyla oldu. Doğal olarak Even-Zohar'ın bu üç koşuluna uyduğu için Tanzimat Dönemi'nde çeviri yazın Türk Edebiyatı'nın merkez konumunu zorladı ve merkezi şekillendirmede çeviri çok önemli ve işlevsel bir rol oynadı.

ed literature has its roots in the stasis at the first glance. However, 3 main precondition are patently present in this case. For instance, literature of the time could be seen to unprovide all the necessary systems. That being so, folk literature had no means of positing written literature and it can be said that divan poetry could not be able to produce new genres from within. That being so, the literary vacuum posed by oral literature got filled by the translations of foreign literary works and translations in newspapers -becoming reinforced by translation. Tanzimat Era being a reformation period needed, inter alia, newer literary genres as well just as newly-emergent literatures. The need to replace the old genres with the newer ones had surfaced with the upcoming fundamental reforms of renovation works on alphabet. And this was met with the newcoming translations of poems, novels and theatre. Society was in a complete state of depression in Tanzimat Era. Both new generations as well as intellectuals did not regard the present samples of literature well granted their (that is, present samples') targeted niche audience along with the orality-ephemerality posed by folk literature and the lack of literacy among townsmen. Overlapping with all of the 3 preconditions postulated by Even-Zohar, Tanzimat Era Turkish literature's core had been besieged by translated literature which occupied a functional and determinant role.

ATIC

/atilimcevirikulubu

/AticDergi

/aticdergi

İmtiyaz Sahibi
Atılım Üniversitesi

Yayına Hazırlayan
Mütercim Tercümanlık
Bölümü
ATIC Çeviri Kulübü

Kızılcaşar Mahallesi, 06836
İncek Gölbaşı - Ankara
+90 (312) 586 85 69
atic.atilim.edu.tr

Yazıların bir kısmının veya tamamının, dergi tasarımı
ve dergiye özgü görsel öğelerin alıntılanması,
çoğaltılması veya kullanılması için dergi yönetiminden
izin alınması gerekmektedir.

Dergi yönetimiyle **atic.atilim.edu.tr** Genel Ağ
sayfamızdan iletişime geçebilirsiniz
ATIC Dergisi Yönetimi 2018

**ATIC Dergisi yeşili koruyor,
kağıt yerine elektronik yayını tercih ediyor!**

